

Naam kandidaat _____ Kandidaatnummer _____

Aanwijzingen voor de kandidaat:

- 1 Geef niet meer antwoorden (redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd. Als er bijvoorbeeld twee redenen worden gevraagd en je geeft meer dan twee redenen, dan worden alleen de eerste twee in de beoordeling meegeteld.
- 2 Voordat de cd wordt gestart, krijg je tien minuten de tijd om het vragenboekje in te zien.
- 3 De vragen moet je in het vragenboekje beantwoorden.
- 4 Van de tien minuten beantwoordingstijd bij vraag 27 zijn de laatste vijf minuten bedoeld als pauze.
- 5 Antwoorden moeten met inkt zijn geschreven.

Aanwijzingen voor de surveillant:

- 1 Er zijn twee cd's. Tien minuten na het begin van het examen moet worden gestart met cd 1 - track 1.
- 2 De cd moet worden stilgezet bij de vragen 1 t/m 6 (eerst vijf minuten, daarna twee minuten); daarna wordt verder gegaan met cd 1 - track 3.
- 3 De cd moet worden stilgezet bij de vragen 11 en 12 (vijf minuten); daarna wordt verder gegaan met cd 1 - track 8.
- 4 De cd moet worden stilgezet bij de vragen 22 t/m 24 (vijf minuten); daarna wordt verder gegaan met cd 1 - track 17.
- 5 De cd moet worden stilgezet na vraag 27 (tien minuten); daarna wordt verder gegaan met cd 2 - track 1.
- 6 De cd moet worden stilgezet na vraag 37 (vijf minuten); daarna wordt verder gegaan met cd 2 - track 9.

Dit examen bestaat uit 45 vragen. Voor dit examen zijn maximaal 86 punten te behalen. Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

J.H. Schein - Da Jakob vollendet hatte

cd1 track 2

Dit vragenblok is gebaseerd op de compositie 'Da Jakob vollendet hatte' van Johann Hermann Schein (1586-1630). Deze compositie komt uit een bundel werken die sterk zijn beïnvloed door de 'nieuwe' Italiaanse stijl die rond 1600 zijn intrede deed en die daarom ook wel 'madrigaal motetten' worden genoemd. Het is een vijfstemmig koorwerk. Er zijn twee sopraanpartijen. De klank is een halve toon lager dan de notatie.

Van de volledige compositie zijn de tekst en vertaling hieronder afgedrukt.

Da Jakob vollendet hatte
die Gebot an seine Kinder
tät er seine Füße zusammen aufs Bette
und verschied.
Und ward versamlet zu seinem Volk.

Da fiel Joseph auf seines Vaters Angesicht
und weinet über ihn
und küsset ihn.

Toen Jakob zijn laatste wil
aan zijn kinderen had meegedeeld
legde hij zijn beide voeten op het bed
en stierf.
En hij werd opgenomen bij zijn
voorvaderen.

Toen wierp Josef zich op zijn vaders
aangezicht
en huilde om hem
en kustte hem.

Van het begin van de compositie is de partituur afgedrukt op de pagina hiernaast. *Na enige leestijd hoor je het fragment twee keer. Daarna wordt de cd vijf minuten stilgezet. Je hoort dan het fragment nog één keer, waarna de cd twee minuten wordt stilgezet. Beantwoord in de tijd dat de cd stil staat de vragen 1 t/m 6.*

- 1p 1 Bij de woorden 'Da Jakob' is sprake van vrije imitatie.
Licht dit 'vrije' toe.

.....

- 1p 2 Omcirkel in maat 3 de hoogst klinkende toon. Let daarbij op de sleutels vooraan de balk.

- 2p 3 De akkoordopbouw in de maten 1, 2, en 3 is karakteristiek voor deze stijl.
Benoem de akkoorden die met de pijlen 1, 2 en 3 zijn aangegeven.

1 2 3

- 1p 4 Geef de term voor de relatie tussen deze akkoorden.

.....

- 1p 5 Welke toon in welke partij zet het eerste akkoord onder spanning?

.....

De eerste en tweede sopraanpartij zijn qua omvang bijna gelijk, maar wisselen geregeld van ligging. Op twee plaatsen kruisen deze partijen elkaar bij een *gemeenschappelijke noot*.

2p 6 Geef deze twee plaatsen in de partituur met een pijl aan.

cd1 track 3

We vergelijken twee fragmenten met elkaar. De teksten staan hieronder afgedrukt.

fragment 1: tät er seine Füße zusammen aufs Bette

fragment 2: und ward versamlet zu seinem Volk

4p 7 Noem twee overeenkomsten en twee verschillen tussen deze fragmenten. Ga bij je antwoord uit van fragment 2. Een antwoord als 'andere melodie of ander ritme' is niet voldoende en laat buiten beschouwing dat fragment 2 korter is.

Je hoort eerst fragment 1, daarna fragment 2, en dit drie keer.

overeenkomst 1

overeenkomst 2

verschil 1

verschil 2

cd1 track 4

De tekst van het volgende fragment staat afgedrukt.

tät er seine Füsse zusammen aufs Bette
und verschied.

De tekst 'und verschied' (en stierf) wordt twee keer gezongen, homofoon en wat lager.

- 1p **8** Noem nog een manier waarop dat sterven tot klinken wordt gebracht, gelet op het muzikale verloop.
Je hoort het fragment twee keer.

.....

cd1 track 5

Van het volgende fragment is de eerste sopraanpartij afgedrukt. Het beginmotief is met een haak aangegeven.

Da fiel Jo - seph auf sei - nes Va - ters An - ge-sicht

Dit motief wordt ook door andere partijen ingezet, al of niet enigszins gewijzigd.

- 2p **9** Geef in de afgedrukte partij met pijlen aan waar dit motief nog meer wordt ingezet.
Je hoort het fragment drie keer.

cd1 track 6

Van het volgende fragment staat van de hoogste partij de eerste regel afgedrukt.

und wei - - - - net ü - ber ihn,
en hilde om hem,

Deze regel wordt vier keer gezongen, steeds lager en soms gevarieerd.

- 2p **10** Noem twee middelen waarmee het huilen muzikaal wordt uitgebeeld.
Je hoort het fragment twee keer.

1

2

cd1 track 7

Je hoort één keer het zojuist beluisterde fragment, gevolgd door de rest van de compositie. Daarna wordt de cd vijf minuten stilgezet.

2p **11** Welk instrument speelt (voortdurend) mee?

.....

Geef de technische term voor de partij die door dit instrument wordt gespeeld.

.....

Zoals eerder opgemerkt is deze compositie een mengvorm tussen een madrigaal en een motet.

2p **12** Geef op basis van de beluisterde muziek een kenmerk van een madrigaal

.....

en een kenmerk van een motet.

.....

W.A. Mozart - Pianoconcert KV 467, eerste deel

cd1 track 8

Dit vragenblok gaat over het eerste deel uit een pianoconcert van Wolfgang Amadeus Mozart (1756-1791).

Het eerste thema wordt gespeeld door het orkest. De partijen van de fluit en de eerste viool zijn afgedrukt.

fluit

1e viool

fluit

1e viool

- 2p 13 Noteer met nog twee letters en een accent de vorm.
Beargumenteer het accent. Laat de versiering buiten beschouwing.

a - ... - ...

argument

- 1p 14 Geef de technische term voor de wijze waarop de instrumenten in maat 1 t/m 4 samenspelen.
Je hoort het fragment drie keer.

.....

cd1 track 9

Je hoort van het zojuist beluisterde fragment de maten 5 en 6 vier keer.

De partij van de eerste viool is afgedrukt.

1e viool

ritme
overige
strijkers

$\frac{4}{4}$ ♩

- 2p 15 Noteer onder de eerste vioolpartij het ritme van de overige strijkers.

cd1 track 10

Je hoort het zojuist beluisterde fragment nog één keer.

- 1p 16 Geef de technische term voor de ritmische afwisseling tussen de eerste viool en de overige strijkers.

.....

cd1 track 11

In de afsluiting van de orkest-expositie zetten drie blaasinstrumenten na elkaar in.

- 2p 17 Welke drie blaasinstrumenten zijn dat achtereenvolgens?

Je hoort het fragment twee keer.

1 2 3

cd1 track 12

Van het eerste thema zijn nogmaals de partijen van de fluit en de eerste viool afgedrukt. Boven dit thema zijn drie haken geplaatst.

The image shows a musical score for track 12. It consists of two systems of staves. The first system has a flute staff (top) and a first violin staff (bottom). The second system also has a flute staff (top) and a first violin staff (bottom). Three brackets are placed above the staves, indicating three repeated sections. The first bracket covers the first two measures of the first system. The second bracket covers the last two measures of the first system and the first two measures of the second system. The third bracket covers the last two measures of the second system. The flute part features a melodic line with some trills and grace notes. The first violin part features a rhythmic pattern with some triplets.

Je hoort eerst één keer het afgedrukte gedeelte en daarna vier keer een vergelijkbaar gedeelte waarin de pianist meespeelt.

- 3p 18 Beschrijf wat er gebeurt onder de drie haken in het *tweede fragment* in vergelijking met het eerste fragment. Beschrijf daarbij steeds de pianopartij en de orkestpartij. Als een aspect onveranderd is moet je dat ook vermelden.

fragment 2:

haak 1

piano

orkest

haak 2

piano

orkest

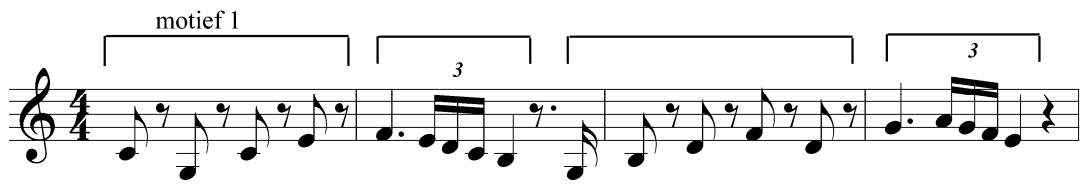
haak 3

piano

orkest

cd1 track 13

De eerste vier maten van thema 1 zijn nogmaals afgedrukt. De verschillende motieven zijn met haken aangegeven.

In het volgende fragment wordt motief 1 vier keer gespeeld, al dan niet iets gewijzigd of op een andere toonhoogte.

- 2p **19** Noteer voor elk van de keren dat het motief gespeeld wordt, door welk instrument dat wordt gedaan. Voor de eerste keer is het instrument al ingevuld.
Je hoort het fragment drie keer.

1 piano 2 3 4

cd1 track 14

Je hoort het hierop volgende fragment drie keer. Naast de strijkers en de piano is er nog een derde 'klanklaag', gespeeld door houtblazers.

- 2p **20** Beschrijf deze derde klanklaag aan de hand van twee aspecten.

1

2

cd1 track 15

In het volgende fragment speelt de pianist een virtuoze pianopartij, terwijl het orkest een eenvoudige begeleiding heeft. De pianopartij is afgedrukt.

- 2p **21** Noteer een kruisje onder iedere maat waar het orkest meespeelt. Twee maten zijn al ingevuld. Laat maat 1 buiten beschouwing. *Je hoort het fragment drie keer.*

cd1 track 16

Je hoort het zojuist beluisterde fragment nog één keer. Daarna wordt de cd vijf minuten stilgezet. Beantwoord in die tijd de vragen 22 t/m 24.

In dit fragment komen verschillende sequensen voor.

- 2p **22** Geef in de maten 1 t/m 13 met haken alle sequenspassages aan van meer dan twee maten.
- 1p **23** Beschrijf het verband tussen de maten 2 t/m 4 en de maten 11 t/m 13.

.....

De maten 15 en 16 staan in G-majeur.

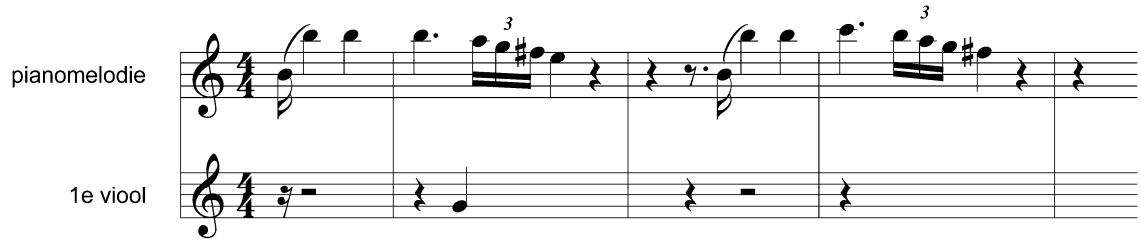
- 2p **24** Geef aan welke drieklank in elk van die maten wordt gespeeld en wat de harmonische functie is van deze drieklanken.

maat 15, drieklank harmonische functie

maat 16, drieklank harmonische functie

cd1 track 17

Van het volgende fragment is de pianomelodie geheel en de eerste (hoogste) vioolpartij gedeeltelijk afgedrukt.

- 2p 25 Noteer de ontbrekende noten van de eerste vioolpartij (toonhoogte en ritme).
Je hoort het fragment vier keer.

cd1 track 18

Je hoort een gedeelte uit de doorwerking. Hierin wordt naar een climax toegewerkt, onder andere door middel van modulaties en sequensen. In de laatste vijf maten gebruikt Mozart nog andere middelen.

- 1p 26 Noem één zo'n middel. Laat de dynamiek buiten beschouwing.
Je hoort het fragment één keer in z'n geheel en daarna één keer alleen de laatste vijf maten.

.....

cd1 track 19

De compositie waaruit je in dit vragenblok een aantal fragmenten hebt gehoord is uit de periode van de Weense Klassieken.

- 2p 27 Geef voor deze bewering twee argumenten.
Je hoort een langer fragment één keer. Daarna wordt de cd tien minuten stilgezet.

1

2

L. Berio - Sinfonia, derde deel

cd2 track 1

Dit vragenblok gaat over het scherzo uit de Sinfonia voor acht elektrisch versterkte zangstemmen en orkest uit 1968 van Luciano Berio (1925-2003).

Het uitgangspunt van het scherzo van Berio wordt gevormd door het gelijknamige deel uit de tweede symfonie van Gustav Mahler (1860-1911). Daarnaast citeert Berio ook uit werken van onder anderen Beethoven, Schönberg, Debussy, Ravel en Strawinsky. De in het stuk gebruikte tekstfragmenten komen voor een groot deel uit de roman 'The Unnamable' van Samuel Beckett. Bij zowel het scherzo van Berio als het scherzo van Mahler staat de aanduiding 'In ruhig fließender Bewegung'.

Je hoort het begin twee keer. De partijen van de zangstemmen staan afgedrukt.

The musical score shows four vocal parts: Soprano (S), Alto (A), Tenor (T), and Bass (B). The lyrics are in French and German. The score is divided into two systems. The first system covers measures 1-9, and the second system covers measures 10-18. The lyrics include 'berisbetie', 'les yeux de vagues', 'no', 'Nicht erlen, bitte', 'recht ge-mä...', 'sol mi do re mi fa fa sol si do re', 'do mi re do si la', 'berisbetie', 'Sehr ge-mä-chlich nicht ei-len', 'Keep going', and 'In ruhig fließender bewegung'.

In dit fragment komt, naast een spreekstem en zang op de woorden do-re-mi, ook 'Sprechgesang' voor.

3p 28 Leg deze term uit.

.....

Noem twee aspecten uit de partituur waaraan je kunt zien dat het hier om 'Sprechgesang' gaat.

Je hoort het fragment twee keer.

1

2

cd2 track 2

Van het begin van het scherzo van Mahler staat de partituur afgedrukt op de pagina hiernaast. *Je hoort eerst het begin van het scherzo van Mahler, daarna het vergelijkbare fragment uit het werk van Berio, en dit twee keer.*

Het scherzofragment van Mahler wordt hier door Berio letterlijk geciteerd. Behalve de zangstemmen en meer verschillende instrumenten voegt Berio nog andere elementen toe.

2p **29** Noem er twee.

1

2

cd2 track 3

De tekstfragmenten die Berio gebruikt verwijzen in deze compositie vaak naar wat er op hetzelfde moment in de muziek gebeurt.

Van het volgende fragment staat de tekst van de spreekstem afgedrukt.

a poem, a danced poem, all around, an endless chain, taking turns to talk
(een gedicht, een gedanst gedicht, helemaal in het rond, een eindeloze reeks,
steeds om de beurt aan het woord)

2p **30** Noem van twee woorden of zinsgedeelten hoe deze in de muziek geïllustreerd worden.

Je hoort het fragment twee keer.

1

2

cd2 track 4

Je hoort eerst één keer een fragment van Mahler en daarna twee keer een fragment van Berio.

In het fragment van Berio klinkt opnieuw letterlijk de muziek van Mahler, maar gaandeweg wordt bij Berio naar een climax toegewerkt.

3p **31** Beschrijf drie aspecten van dit proces. Laat de dynamiek buiten beschouwing.

1

2

3

17

1. 2. Fl. 8.
 2. Clar. in B
 1. 2. Fag.
 1. 2. Tru.
 4. Viol. 2. Viol. Viola Cello Bass

26

1. Ob.
 1. 2. Clar. in B
 4. Viol. 2. Viol. Viola Cello Bass

5

Seksgemachtlich Nicht erden

1. Viol. 2. Viol. Viola Cello Bass

8

1. 2. Fl. 8.
 1. 2. Clar. in B
 4. Viol. 2. Viol. Viola Cello Bass

cd2 track 5

Je hoort een wat langer fragment drie keer. De tekst is een citaat van Beckett over de 'show', het theater van de wereld waar de mens zijn rol speelt voor een publiek, dat niet of nauwelijks reageert. Het fragment kan als volgt worden ingedeeld:

fragment 1 met tekst - instrumentaal gedeelte - fragment 2 met tekst

- 1p **32** In het instrumentale gedeelte worden bepaalde samenklanken gespeeld. Geef de technische term voor deze samenklanken.

.....

- 3p **33** De muziek bij de twee tekstfragmenten is duidelijk verschillend. Noem drie verschillen tussen de fragmenten met tekst. Laat de gesproken tekst en het tempo buiten beschouwing. Ga bij je antwoord uit van het tweede fragment met tekst.

1

2

3

cd2 track 6

Je hoort een ander fragment één keer. De tekst staat afgedrukt.

I am here so little, I see it, I feel it round me, it enfolds me, it covers me, if only this voice would stop, for a second, it would seem long to me, a second of silence, I would listen

- 1p **34** De sopraanpartij kan gezien worden als een illustratie bij de tekst. Welk interval wordt voortdurend door de sopraan gezongen? Geef de volledige benaming.

.....

cd2 track 7

Je hoort een gedeelte tot het slot twee keer. Van de spreekstem staat de gehele tekst afgedrukt, van de strijkers alleen de laatste vijf maten.

We must collect our thoughts, for the unexpected is always upon us, in our rooms,

in the street,

at the door,

on a stage.

Thank you
Mr. Boulez

The image shows a musical score for six string instruments: Violin 1, Violin 2, Violin 3, Alto Violin, Cello, and Contrabass. The music is in 3/8 time. The first four measures show various melodic lines, and the fifth measure shows a final chord. The lyrics are placed above the staves.

1p **35** Welk akkoord vormt de basis van deze vijf maten?

.....

De eerste viool speelt onder andere een chromatisch dalende lijn. Sommige andere partijen spelen tonen van deze chromatische lijn mee.

3p **36** Omcirkel deze tonen bij de altviol en de cello.

cd2 track 8

Je hoort één keer een wat langer fragment uit dit deel van de Sinfonia.

Dit is een compositie uit de tweede helft van de 20e eeuw.

4p **37** Noem twee elementen waaruit je dat kunt afleiden.

1

2

Noem daarnaast twee elementen waaruit je kunt afleiden dat het een compositie is uit de 20e eeuw als geheel.

Na de muziek wordt de cd vijf minuten stilgezet.

1

2

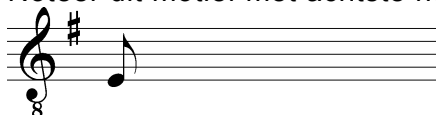
Flue - Esmafarja

cd2 track 9

Dit vragenblok gaat over het nummer 'Esmafarja' uit 1983 van de Nederlandse groep Flue.

Je hoort de intro drie keer. Hierin speelt de 'piano' steeds hetzelfde begeleidingsmotief.

- 2p 38 Noteer dit motief met achtste noten. De eerste noot is gegeven.

cd2 track 10

Je hoort een gedeelte van de intro en het eerste couplet twee keer. De bas speelt een aantal keren het hieronder afgedrukte motief, soms iets gewijzigd.

- 1p 39 Hoe vaak zet de bas het motief op deze toonhoogte in?

.....

cd2 track 11

Je hoort één keer couplet 1 en 2. De tekst ervan staat afgedrukt.

- 1 Your fear is like a sentence to mankind.
You're dressed in white to shade dismay.
- 2 Your tears are like commitments to remind
You've depressed delight
You're pleased to peregrinate to trace the unknown far away.

- 1p 40 Wat is het verschil tussen beide coupletten gelet op de gitaarmelodie? Ga bij je antwoord uit van couplet 2.

.....

cd2 track 12

Je hoort een gedeelte uit het tussenspel twee keer.

1p 41 Welk ostinaat interval klinkt in de lange bastonen?

.....

cd2 track 13

Je hoort twee keer het gehele tussenspel.

De vorm hiervan kun je aangeven met A - B - A' - B'.

A' verschilt duidelijk van A, B' verschilt iets van B.

2p 42 Geef voor zowel A' als B' aan wat het verschil is met respectievelijk A en B.

A'

B'

cd2 track 14

In het volgende fragment speelt de piano enige malen motieven, en wel in de volgorde: a-b-a-b-a-b. Het ritme van deze motieven is afgedrukt.

2p 43 Wat is de overeenkomst tussen deze motieven, gelet op de gebruikte toonhoogtes?

.....

Wat is het verschil, gelet op het melodische verloop?

Je hoort het fragment twee keer.

.....

cd2 track 15

In het volgende fragment wordt per vier maten spanning opgebouwd.

3p 44 Beschrijf voor het tweede, derde en vierde groepje van vier maten hoe dit gebeurt.

Je hoort het fragment twee keer.

2e vier maten

3e vier maten

4e vier maten

cd2 track 16

Je hoort één keer een fragment uit het nummer 'Esmafarja'. Daarna hoor je één keer een fragment uit een nummer in vergelijkbare stijl van de groep 'Depeche Mode'.

3p **45** Noem drie overeenkomsten tussen deze fragmenten.

1

2

3

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.